TAXANAHA DHAXALREEB III/2005

Diisember 2005 Ponte Invisibile Ed.

Mahadhadii Muuse Xaaji Ismaaciil Galaal

Lee Nichols, right, with late Somali author Musa Galaal

©Lee Nickols

Cabdiraxmaan Faarax "Barwaaqo"

Xuquuqda qoraalkan oo dhammi waxay u dhawran tahay qoraaga kor ku magacaaban oo laga xidhiidhi karo hal_aqoon@yahoo.com.

PONTE INVISIBILE

Buug elektrooniggan waxaa daabcay Ponte Invisibile Edizioni, REDSEA-ONLINE.COM Publishing Group
Diisember 2005 – daabaciddii 1aad - Pisa

Taxanaha *Dhaxalreeb*:
[1] Jama Musse Jama, Juun 2005
Layli Robot: Makiinad iswadda oo ciyaarta Layli Goobalay.

[2] Cabdiraxmaan Faarax 'Barwaaqo' iyo Mohamoud H. Nugidoon, Noofember 2005
Qalabka iyo Suugaanta Qodaalka.

[3] Cabdiraxmaan Faarax 'Barwaaqo', Diisember 2005
Mahadhadii Muuse Xaaji Ismaaciil Galaal.

Taxanaha *Dhaxalreeb* waa qoraallo aan kalgal sugan lahayn oo sannadkiiba dhowr jeer kasoo baxa degelka redsea-online.com. Waxaa isku dubbarida qoraalladaas Jama Musse Jama, waxaana daabacda shirkadda buugaagta soo saarta ee Ponte Invisibile Ed. ee saldhiggeedu yahay Pisa, Italy.

Bilaash kaga soo rogo degelka www.redsea-online.com/e-books.

Mahadhadii Muuse Xaaji Ismaaciil Galaal[1]

Cabdiraxmaan Faarax "Barwaaqo"

hal_aqoon@yahoo.com

©Lee Nickols

Muuse Xaaji Ismaaciil oo dadka badankiisu u yiqiin "*Muuse Galaal*" waxa uu ku dhashay degmada *Cayn* ee gobolka Togdheer. In kasta oon la aqoon xilligii uu dhashay, haddana qoraal kooban oo uu *Prof. B. W. Andrzejewski* kaga hadlayey mahadhadii Abwaanka[1] waxa uu ku sheegey in uu Abwaanku dhashay 1920kii. 1980kii ayuu Abwaanku ku geeriyoodey gegida dayuuradaha ee magaalada *Jidda* ee dalka Sucuudi Areebiya, isaga oo loo wado dalka Talyaaniga si loogu soo daweeyo.

Yaraantiisii, Muuse, waxa uu ku kacaamay miyaga gobolka Togdheer. Halkaasi oo uu Quraanka iyo dhaqankaba si xoog leh ugu bartay. Barbaarnimadiisii waxa uu ku biiray ciidammadii Ingiriiska ee Soomaalilaand. Waxana waxbarasho loogu diray magaalada *Neyroobi* ee dalka Kiiniya. Kadib waxa uu waxbarasho u aaday dalka Ingiriiska.

Dagaalkii labaad ee Adduunka ayuu noqday madaxa waxbarashada ciidammadii la odhan jirey *Somali Scout*. Kadib waxa uu noqday madaxa qormaha ee idaacadda Raadyow Hargeysa oo waagaa la odhan jirey *Radio Somali*. Wax yar kadib waxa uu ku biiray wasaaraddii waxbarashada ee Soomaalilaand. Waxaanu madax ka noqday qaybta waxbarashada dadka waaweyn. Markii gobannimada la qaatay, waxa uu noqday guddoomiyihii guddidii loo xilsaaray qoridda af Soomaaliga. Waxa uu bare ka noqday dugsigii tababarka macallimiinta ee *Lafoole*. Waxa kale uu suugaanta iyo dhaqanka ka dhigijirey Jaamacaddii Ummadda Soomaaliyeed. Kolkii u danbeysey waxa uu Xeel-dheere dhaqanka iyo suugaanta ah ka ahaa Akaddeemiyihii Dhaqanka iyo Suugaanta Soomaaliyeed. Waxa kale oo uu ahaa la taliyaha Wakaaladda Horumarinta Xoolaha, Dhirta iyo Daaqa. Waxa kale oo uu xubin buuxda ka ahaa guddida dib u qoridda mahadhada Afrika.

Muuse, Alla ha u naxariistee, waxa uu ahaa hal-abuur waxaanu sameeyey ugu yaraan shan riwaadood. Riwaayadihiisa waxa ka mid ahayd riwaayadda la odhan jirey "*Qayb libaax*". Taasi oo noqotay riwaayaddii u horreysey ee idaacad Soomaaliyeed laga sii daayo (*Radio Hargeysa*) . Riwayaddaasi oo ay dadku aad u jeclaysteen awgeed ayey dhambaalladii hambalyada ahaa iyo kuwii lagu soo codsanayeyba kala go'i waayeen. Arrinkaasina shaki weyn ayuu ku abuuray maammulkii Dawladda Ingiriiska, kaasi oo isna go'aamiyey in riwayaaddaasi la joojiyo.

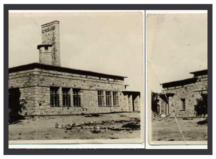

Raadiyow Hargeysa oo madfacku dhacay

[1] Qoraalkani wuxu hore ugu soo baxay warsidaha Hal-aqoon (Xidhmada 1aad, tirsiga 2aad, Jiilaal 2000   / Vol.1, No. 2, Winter 2000)

Maansooyinka uu Abwaanku curiyey oo gaadhaya kontameeyo waxa ka mid ah maansada la yidhaa *"Hengel"* oo la duubay 1952kii kuna kaydsan qolka kaydka Jaamacadda *"School of Oriental and African Studies*." Abwaanku waxa kale oo uu ahaa qoraa. Waxaanu qoray buugaag farabadan oo uu ka mid yahay buugga la yidhaa *"Xikmad Soomaali"*, kaasi oo soobaxay 1956kii. Waxa kale oo uu qoray buugga ladhkiisu yahay *"Qaalle Adduun"*, oo soo baxay 1953kii. Dheeg buuggaas ka midana waxa la dhigay Muusamka dalka Ingiriiska (*British Museum*).

Dhanka afka Ingiriiska waxa uu ku qoray buugga la yidhaa*"Stars, Seasons and Weather in Somali Pastoral Tradition" iyo ka kale ee la yidhaa "An Anthology of Somali Oral Literature." Qoraallo badan oo kalana waxa ay wada qoreen Prof.B.W. Andrzejewski.*

Mar uu Abwaanku u warramayey ninka la yidhaa *Lee Nichols* oo ka tirsan idaacadda Voice of America oo kolkaa diyaarinayey buugga la yidhaa *"Conversations with African writers" oo* soobaxay 1980kii, wuxuu u sheegey inuu aad isugu hawlijirey ururinta suugaanta aan weli la qorin ee ku dhex filiqsan dadka reerguuraaga ah. Wuxuu intaa ugu daray inuu ururiyey ugu yaraan 500 oo cajaladood. Isaga oo hadalkiisii wata waxa uu Abwaanku yidhi,"Maalmaha qaarkood ayaan u imaaddaa carruurtayda oo ku ciyaaraysa cajaladihii oo baabuur ka dhiganaysa !! "

Muuse Galaal, Eebbe ha u naxariistee, waxa uu ahaa nin bulshaawiya aadna u kaftan iyo xifaalaba badan. Dhallinyarada wuxuu had iyo jeer ku boorrin jirey kuna tirtirsiyijirey iney bartaan dhaqankooda iyo hiddahooda. Waxaanu uga digijirey u hanqaltaagidda dhaqammada shisheeye. Mar uu la kaftamayey dhallinyaro meel isugu timid oo uu ka mid ahaa, Alla ha u naxariistee, *Cabdisalaan Xaaji Aadan* waxa uu ku yidhi, *"Ragna waa raggii hore, hadalna waa intuu yidhi"* Aragtidaa ayaa dood kulul ka dhex aloostay dhallintii madasha fadhidey. Ugu dambayntiina Muuse wuxuu kaftankiisii ku soo af jaray, "Waar maydinkaa tirin kara gabaygii uu *Ismaacill Mire* lahaa :

Annagoo Taleex naal jihaad taladi soo qaadnay
Toddobaatan boqol oo darwiish togatey neef doora
Sayidkaygu tii uu na yidhi Torog ku heensaynay
Shakadaha intuu noo tebbedey noogu tacab qaybi
Ilaahay ha tabantaabiyee ducada noo tuumi
Wareegada rag baa waxay teweli yaan wax kaa tegine.
Annana tawlka qaalmaha nin iyo tulud u soo saarray
Sibraar caano geel loo tabcaday Talax ku sii maallay
Tiirkii Rasuulkiyo sharciga toog ku wada fuullay
Galabtaa taxaabiyo kadlaba toobiyaha qaadnay
Habeenkii fardaha waw tudhnaye taag ku sii mirannay
Tun biciida lagu qoofatyow xamashka loo taabev
Talaaduhu markii ay dhaceen teleley oo reemay
Tixda gabay markii aan akhriyey toose niman jiifey
Tiraabkaygu meeshuu ka baxay la isku soo toomi
Salaaddii rnarkii aan tukanney yaarka kaga teednay
Togga Ulasameed dooyadii horay u tuuryaynay
Intay Timacad noo soo arkeen marada noo taage
Annaguna jahaad kama tagnee tiimbad ugu roorray
Sengeyaal tabaadey iyo gool weerarka u tooxnay

Tiiraanyo ololkii dhulkii Taani naga qaadday
Tollaayeyda qaylada Berbera tahan la weydaari
Taambuugleyaashii iyo kuway tebeysey soo gaadhe
Taysaha gu'gii oo han qadhay tininigtii yeedhay
Talo-xumada awrtuu u xidhay baqe taraarsiinnay
Gidhligaanku meeshuu turqaday laga tunsii geela
Tirsan maayo uunkii tirmiyo tulushle iiddoore
Turjubaannadii iyo halkaa koo fil lagu toogay !
Gaaladu waxay tacab lahayd taabnay galabtaase
Maadhiin turaabtaa ka badan tuurta kaga qaadnay
Tukihii intaan niman u wadhay tobanle soo qaatay
Gebagebo u tooxnoo kufriga Maarre kaga teedney
Tafwareeman mayne intaan tubay ku aynshaadey
Galabtaa carraabaha ku timid turugga Buuhoodle
Habeenkaa ninkii tamar lahaa tarantarree gaadhka
Habeen kale Tagaabeeye iyo tu'innay Hayllaawe
Habeen kale Taxaasheey Nugaal godan u tuuyaynay
Habeen kalena tuuraha Cadduur toolin kaga maallay
Habeen kale Dariiqada tubnoo Toosan lagu qaybsey
Toban gool tabaadiga dhigiyo toban unuun-gooyo
Iyo toban tiftii hore rimoo taani lagu qooqshey
Iyo tobon abeer tawllanoo tixinka qaalmooda
Iyo toban irmaanoo aniga laygu taageeray
Iyo taan eryoon jirey markay tubantahee joogto
Been laguma tookhiyo afaan taabud noqonayne
Intaa xarunta waa tubay xaq waa lagu tanaadaaye
Warka Tuurre waa laga hayaa tan iyo Iimey e
Suldaan Ruunna loo tebi inuu tuuladii gubaye
Waa Xamar tarrara oo misana taab ku sii daraye
Taltallaabsigiisiyo kabtiga tabo kalaw dheere

Cabdisalaan oo arrintaa ka warcelinaya ayaa isna si kaftana u curiyey maansada caanka noqotay ee la yidhaa *"Togga Herer"* isaga oo ku hogatusaalaynaya siday xilliyadu u kala duwan yihiin, dhallin kastaana xilligeeda wax ku foogantahay. Waxaanu yidhi:

Duhurkii toggaa Herer haddaad qado ka soo tuurto
Hurdo laguma taamee naftaa lala tacaalaaye
Anigiyo toddoba aan ku jirey tumasho soo qaadnay
Rag tabaabushuu leeyahee wax istusaalaynay
Labo tubaha noo sii cayima hore u sii tuurray
Ayana tusmada warkay noo sideen nooga tibixsiiye
Togwajaale qaadkii ka yimid tacab u soo miidhnay
Markay laba tobnaad noo xidheen toobiyaha qaadnay
Tagsi lagama maarmee nin wadey suuqa nagu tooci
Tilmaan-quruxsan goobtay fadhidey saani ugu toosnay
Tubtii horeba boqol jaa'ifa ah teybalka u saarray
Barkimooyinkii teedsanaa suxul ku taageerray
Nin waliba halkuu soo turqaday garabka soo tiiri
Isagoo falaas laga tif tiray laysu tebi shaaha
Nin waliba tankiisii haraaq tiilley ugu laabnay.

Kaftan aan turxaan lagu ogeyn laysku tuurtuurye
Laba aad turkiga mooddid oo tikhilka naagooda
1yo laba tafiirtii jannada lagu tilmaamaayo
Iyo laba wax layskuma tirshee sida tiriiggaasa
1yo taan lahaan jirey markaan tumasho soo qaado
Intaasoo xarrago tiicaysa oo temeshle luudaysa
Oo toobab noo soo xidhay tal iyo xiisaan leh
Oo timaha soo fidhay salaan gacanta noo taage!
Annaguna hablaha kama tagnee geerash ugu taagney
Heesaha rag baw tamar galee kuwii tiriyey soo qaadnay
Alla-tiirigii heesi jirey noogu tacab sawdka
Tiiraanyo qayshihii rabaab faraha taabsiiye
Kaman talalaxleeyiyo durbaan tininigtii yeedhay
Annaguna tustuurtay lahayd sacabka tiitaynay
Goortay cabbaar naga tumeen tegis u qoontayste
Sheekadu hablahay noo taxnayd togannay haasaawe
Hadal tooxanoo hoos u teyan la isku taataabay
Siduu teyse roob nagu onkoday taaha ku caweyney
Rag takooran baa nagu jiree tabaha qaar diidnay
In kastoy taftuba noo dhoweyd teedka sharaf eegnay
Talantaalli labadii gacmood tahan isweydaarte
Warmihii tumaatida adkaa tiirka qabadsiinnay
Waan taag darreeyaa haddaan taabto geedkabe
Habeenkaa ninkii tamar lahaa taxay mirqaankiisa!!

Abwaanku waxa uu ku alaladijirey inuu arko af Soomaaliga oo qoran. Arrintaana halgan dheer ayuu u soo maray. *Prof. B. W. Andrzejewski* oo arrintaa kaga hadlay qoraalka ladhkiisu yahay (*Muuse Xaaji Ismaaciil Galaal: a founding father of written Somali*) kuna soobaxay warsidaha *"Horn of Africa" xidhimadiisii 4[aad]*tirsigii 2[aad], waxa uu sheegay inuu Abwaanku ka mid ahaa dadkii intii hore rumaysnaa in af Soomaaliga lagu qoro xarfaha afka carabiga. Kolkii uu dareemey iney jiraan dhawaaqyo Soomaaliya oon ku jirin af carabigana wuxuu ku dadaalay inuu makiinad ka mid ah makiinadaha af Carabiga lagu qoro uu wax ka beddelo una sameeyo xarfo tilmaamaya dhawaaqyada Soomaaliga ah een ku jirin af Carabiga. Kolkii uu arrintaa u soo bandhigay bulshaweyn Soomaaliyeed oo kolkaa Ingiriika deggeneydna aad bey ugu kaceen ayaka oo u arkayey inuu faragelin ku sameeyey af Ccarabiga.

Cali Sugulle Duncarbeed[3] oo ka warramayey mahadhada *Muuse Galaal* gaar ahaan halka uu dhaqanka ka taagnaa waxa uu yidhi, "Kolka aroortii nala ciyaarsiinayo jimicsiga, waxa uu na odhan jirey: Waar ciyaar Soomaaliduba waa jimicsi oo iyadaaba ka fiicane ciyaara."

Dad badan ayaa rumaysan inaanu *Muuse* wax gacanqabasho ah ka helin dawladihii Soomaaliyeed ee dalka soo maray si uu halgankii uu ku jirey uga midho dhaliyo. *Cali Sugulle* oo arrintaa ka warramayey waxa uu si gaara farta ugu goday maammulkii Maxamed Siyaad Barre. Waxaanu yidhi, "iskadaa wax uu u qabatoo waxa uu u diidey warqaaddii oggalaanshaha ee debedda loogu

saari lahaa." Maalin tii la bud dhigayna waxa uu ka tiryey gabaygan :

GEERIDU XAQ WEEYOO HORAA, LOO GARWAAQSADAY
GEYIGII ILAAHAY HADDUU, MAWDKI KUGU GAADAY
WAA GOOBTUU NEBIGII KU DILAY, OO GUNAANADAN
GALLAD EEBBE MEYDKAAGIIYUU , SOO GADAAL CELIYEY
GURIGA HOOYO AASKAAGU, WAA GALABSIGAAGII
WAA GAAR AHAAN IYO XASUUS, MUUNAD GOONNIYA
WAANA GUUD AHAAN IYO XUSAAN, ABID GABOOBEYNE
GIDDIGEED ADDUUNYADA INTII GEESI LAGU FAANAY
GOCASHO IYO MAGAC BAA KA HADHA, GOBI U AYDAAYE
WAAD GUDATAY MUUSOW XILKII KULA GUDBOONAAYE
GUUSHII IFKIYO AAKHRABA LAGU GUDDOONSIIYE
GOLDOLOOLADEENNII KUWII KULA GUFEYNWAAYEY
EE NOLOSHA KUGU GABAY AYAA TAAGAN GOONYAHA
MARKAAD GUURTAY BEY LEEYIHIIN INA GALAALOWE
HADDII GEEL ILMIHIISA KORSADO, GOBINA MEECAADDO
GABADHII KU MAAHMAAHDAY WAA GAARI LA HUBAA
MAR HADDAANAD GEERIDA HORTEED GEESIGA AQOONSAN
GOBLAN WEEYE SOOMAALIYEEY GARASHADAADII!!
....
....

Geeridii ka dib aqoonyahanno Maraykan ah ayaa alkumay abaal marin lagu magacaabay Muuse Galaal. Taasi oo gu' kasta la siiyo ciddii mutaysata. Waxa kale oo Abwaanka lagu maamuusay buugga la yidhaa "*Magac bilaash uma baxo*." Dhanka internetka waxa jira ardaa lagu magacaabo Muuse Galaal oo sumaddiisu tahay: ***http://www.muusegalaal.com***

Ugu dambayntii waxaannu ku soo gabagabayneynaa qoraalkani maansada la yidhaa '***Galaal'*** ee uu tiriyey *Maxamed Ibraahim Warsame "Hadraawi"*. Waxaanu yidhi :

Googgaa libaaxow
gaaddadaada dhiiggiyo
xinjiraha galshaystee
gaasheeyey laabtiyo
gocomada da 'aayiyo
waa maxay galdhiidhigu
yaa fallaadha kugu ganay?

Waa maxay gabiibtiyo
gegidiyo dabayshiyo
dhaxanta iyo gawdhaha
gabayooxa dhacayaa
geriyaadkan maadaa
gawdiida keligaa?

Wuxu yidhi "gabboodkiyo
hadh galbeedka iijiid
soo gaabi toyashada
hadalkana i gees mari
goobtana wax weyddii".
Waxan idhi, "gubtahanyada
maxaad uga gol leedahay?"
Wuxu yidhi, "miyaan gabay
wixii ila gudboonaa
maanigaa gabaabsiyey
gudan waayey taydii

mise gumaradaydiyo
giddi habar dugaag baa
libta geesigoodiyo
tira guulihiisoo
gantaday u siibaan
geedkay hadhsanayaan?"
Waxan idhi, "miyaad garan
waxa goobtan kugu furay?"
Wuxu yidhi, "guddoonsadey
saymaha go'doonka ah
gocashaase igu maqan."

Waxan idhi "ka soo gudub
gooraanka taahoo
ka gadaal sarbeebtaas

warka aan Galaalow
googoos ka dhigannoo
is la sii gorfaynoo
sii gaasa bixinnee,
guul guulka kugu dhacay
haddaad mooddey gaadmiyo
kamma' uu wed geystiyo
wax ka yimi garaad li'i
gaban iyo falaadkii
haaway is guratiyo
nacab iyo giniis iyo
hadhadii gumestiyo
intii gaalku reebaa
shilka wada gorfaysoo
nabarrada ku gaadhiyo
gawl gawlka xagashada
waa laguu guddoonshee,
haddaad geesi leedahay
maxaa lay gu gaasiray?
Garta anigu maan niqin
taladana wax kama goyn
godobtana wax kuma lihi."

"Anaa goobta joogoo
waxa dhacay guntaayee
kuma gabin bahdaadii
bulshadaadu kuma goyn."
"Geeridaadi sawtii
gobollada dalkoo idil
dadku wada gadoodee
la gilgiley fallaagada."

"Waxa Deeqa lagu galay*
ama gaadhey awgaa
ma ogtahay Galaalow? "

"Gabadhaada sawtii
gooheeda yeedhiyo
guubaabadeedii
galowgii ku sara kacay!"

"Gabadhaadu sawtii
garbasaarta xoortee
ganbadii ka carartee
marta sare u guratee
saqdadhexe gadoodiga
gacan dhiigla-yaashii
ku garaacday aqallada.

Sawtii la gawdhshee
seefaha gardiidka ah
galka lagala soo baxay."

"Gabadhaadu sawtii
gumucyada rasaasta ah
warankiyo gamuunkii
hadh cad lagugu soo ganay
u daruurtay gaashaan."
"Gabadhaada sawtii
iyadoon Galaa low
u gargaariddaadiyo
gurmadkaaga mooyee
gefkaleeto loo hayn
garka lagu muquunshee
xilka laga guddoontee
cidla' lagu galaaftee
lagu goobtay keligeed."

"Gabadhaada sawtii
ilmadii ka gabax tidhi
naxashkaad Galaalow
gudihiisa jiiftiyo

kafantii ku gobo tidhi."

"Hibashada guhaaddiyo
gedgeddoonka ciilkiyo
goroddaad lulaysaa
kugu gooni maahee
waxa kula gudboon taas
gobannimada ciirtiyo
qarannimada guurtiyo
himilada gablooshiyo
danta gebi dhacaysiyo
runta galan galcawdoo
geba geba is dhaafiyo
guri laga baroortiyo
naf gunaanad weydiyo
guurti cayn wareegtiyo
gebi ruqa sidaadiyo
immisaa gulcubo dhacay
geeskeennu Muusow
immisuu gurracan iyo
gudcur soo hawaariyo
gabbaldumey u taagnaa?"

"Haddaad geesi leedahay
maa la ii abaal gudo
horta yaa qalaalow
geesoole geel baray?"

"Goormaad ogsooneyd
dawac gooddi joogiyo
wan baruuri goobtoo
gacalnimo ku wada nool?"

"Goormaad ogsoonayd
gendigiyo dhukaankiyo
guudaanka cudurkiyo
gawracato raacdoo
geel bukooday lagu dhayo?"

"Goormaad ogsoonayd
faras gedaha duullaan
gurmashada ku caan baxay
iyo geeddigii dheer
baqal aan geyoonoo
guluf qudha ku wada jira?"

"Goormaad ogsoonayd
goonbaarta dumarkoo
gaarida haweenka ah
garab siisa Muusow"?

"Goormaad ogsoonayd
giiryaale fulaygoo
weheshada nin geesiya?"

"Ma ogtahay Galaalow
waxa lagugu gaasiray
goldaloolo maahee
waa geyfanaantiyo
gudashada xilkaagoo
guumeys masayrtoo
gumartiyo dharkaynkiyo
garaska iyo boocdiyo
gocondhada wax saydhiyo
gommoshaaga jeceloo
dhebigiyo galoolkiyo
gobka iyo madheedhkiyo
inta geed san neceboo
dhirta gaara ximisaa
kugu soo galgalatee
ha ka guban tummaatida
hana gocan abwaankow
haw dudin Galaalow
dhidar meydka daba gura!"

"Galab qudha nin noolaa
galabtiina Muusow
gashi iyo dadkiisii
gacmo qaawan kala tegey
wuxu galabsadaa yaal
murugada gadhoodhka ah
ninkii gaaxsadaa shuban."

Godku wuxu canaantaa
ama gogol ku ciilaa
go 'a qudha ka diirtaa
ama badi guhaadshaa
hadba giir u kiciyaa

gaafaha ku laastaa
geesaha kufeedhaa
gibilkooda loogaa
gungumaha ku sooraa
giiryaala-yaashoo
goblan baa xijaabtee
miyuu geesi hoydaa
garashadu wed leedahay?
Damalyohow gardhaystee
laamaha gandoodiyo
hoobaanta ganacda leh
guudkiisa saaree
dabadeed gilgilashada
garangarinta laafyaha
galaxyada casuusta ah
gaankiisa hoosiyo
inta gaararkiisiyo
gartallawga buuxshee
dhulka wada guduudow
gedo iyo fac labadaba
ummad kala gu'weynoo
galab noolba joogtaa,
midhahaaga guratoo
nin gardaadshey maamuus
ummaddiisa guul iyo
gallad waarta kaga tegey
gebigeed adduunyada
afarteeda geesood
Si kastaw galaa baxay
geyigoo dhan joogoo
guryahoo dhan yaallaa
miyuu geeri leeyahay
hilbihiisa goodkiyo
dulin gaajo haysiyo
miyay ciiddu geydaa?

Ha la gabo xilkaagee
horta yaa Galaalow
magacaaga gadi kara
guulahaaga qarin kara
kutubtaada gubi kara?
Goodaaddo la hantiyo
inta gaabinaysee
dadka gaws danbeedkiyo
gabbashada ku laysiyo
fule lagu gabraartaa
golxobbada ha ramiyeen
ninka raga ha gaadeen.
Reer guura raaciyo
inta golon gol Muusow
is gamaarinaysaa
filanwaa ha geysteen
gamasyada shirqoolka ah
ha la soo gurguurteen
nin gurrani ha kula dhaco
afgammuurta liicdiyo
rawisaha galoofta ah,
Taariikhdu waa guun
qorrax aan gaboobayn,
ma gedmaan ayaamuhu
giiryaale weligii
ha gilgilo salkaagee
gondahaaga hoosuu
ku gataati ciiree
aaway ina Galaalow
gacantii ku ridi layd
gudintii kujari layd?

Ummad goba hankeediyo
gunnadii dadkaagiyo
gaadh baa ku weheshee
miyuu kaa gol roon yahay
guuguule kugu ciyey?

Nin kastaa ha gooddiyo
gocorradu ha doobyeen,
godadliyo hinaasaha
waxad kaga gam 'aysaa
runtu waa Galaalow,
murti garangarteediyo
goobaha tixraaca leh
haddii maanso loo guro
guddigeeda khaaska ah
gola jooga maantaas
adigaa guddoonsha ah.
Suugaanta guunka ah
afgobaadsi geediyo
gaal gaalka jiiftada

godka hoga tusaalaha
ninka gawda baanaha
gaawaha hayaad tahay.

Hawraar gahaydhiyo
maahmaah go'xidhatiyo
gololada sarbeebta ah
halka ay ku gorortiyo
godankiyo ishaad tahay.

Geeraar ka-hadalkii
gabay iyo ab-tirintii
jirridiyo guntaad tahay.

Gaadiidka dhaqankiyo
gurgurshaaga heesaha
garka lagu daleeyiyo
gibishiyo figtaad tahay.

Goobaha aftahammada
guga doogsintiisiyo
gudgudaa hillaaciyo
guulaamo caratiyo
galal buuxsamaad tahay
Gudcurkiyo habeenkii
saadaasha guudkiyo
godadkiyo xiddigiskana
dayaxoo galshaystiyo
gabbalaha cirkaad tahay.

Geba gebada sheekada
hambalyada Galaalow
waxan kugu gelbinayaa
marti soorka gacalkiyo
geenyadii abaalkiyo
mahad aan gaboobayn.

Guntigaagu waa sharaf
goonyahaagu waa nuur
gogoshaadu waa nabad
guushana dadkayska leh
dalka geesigiisiyo
galladdana adaa mudan.

Raadraac

- [1] Prof. B.W. Andrzejewski. "Muuse Xaaji Ismaaciil Galaal: a founding father of written Somali," Horn of Africa, No. 2, Vol. 4

- [2] Lee Nichols. Conversations with African writers , Voice of America. Washington, D.C., 1981.

- [3] Cali Sugulle Duncarbeed. " Xus iyo Xasuus," video tape, Abu Dabi

- [4] M.I.Warsame"Hadraawi". "Hal-karaan," Norway, 1993.

*Deeqa Col-u-joog waxay dagaal u gashay sidii Muuse loo daweyn lahaa ee debedda loogu saarilahaa.